

RECENSION

”Ek – träd för kungar och kryp” av Bengt Ehnström och Martin Holmer

Gunnar Isacsson

Det är alltid en fröjd att bläddra i Bengt Ehnströms böcker, där han med hjälp av Martin Holmers fantastiskt fina illustrationer visar den enorma mångfalden av insekter och annat på våra olika trädslag. Efter de tidigare böckerna om sälg, asp, björk, tall och gran har nu turen kommit till eken.

Boken inleds med en kort exposé över våra två ekarters utbredning, betydelse för mångfalden, samt historisk och nutida användning av virket och andra produkter. Därefter följer nästan 100 sidor där vi får möta mängder med vackra och spännande arter som lever på ekarna under alla dess olika stadier från planta till gammal död ved. Dessa sidor är som en uppslagsbok som ger både fakta och inspiration till alla som har ek på sina marker och till alla andra som bara njuter av att gå omkring bland ekarna.

Men det blir väldigt mycket uppräknig av art efter art. Jag saknar de många små personliga anekdoter som Bengt har brukat tryffera sina tidigare böcker med. Men bor man i Dalarna blir det förstås färre möten med ekens mångfald än med arter som är knutna till de trädslag Bengt skrivit om tidigare. Ett litet exempel på denna brist ser jag på sidan 95 där han skriver om noshornsoxen att han aldrig sett den på ek. I Skåne och Blekinge ser jag ofta gnag av noshornsoxe

i splintveden på stående döda, lite klenare ekar som fortfarande har det mesta av barken kvar på stammen.

Annat som jag saknar i boken är exempelvis information om att fotot på pärmens insida visar kläckhål av den skäckiga trägnagaren (annars beskriven på sid 89). Denna typ av hål ser man på praktiskt taget alla gamla ekar där det finns ytor av torr död ved.

Sidorna 52-54 nämner det myllrande livet kring savflöden, men det står inget om att det ofta är träfjärilar som upprätthåller dessa savflöden. Deras larver gnager i innerbarken och förhindrar att savflödet torkar ut under sommaren. Överskottet av sav jäser och lockar till sig mängder av olika insekter till denna naturens egen bistro.

Både småkryp och fåglar beskrivs och illustreras i boken, och dessutom en del svampar och lavar. Foto: Mats Hannerz.

Särskilt under ljunma junikvällar är detta myller alldeles fantastiskt att beskåda.

I ett avslutande kapitel om naturvårdshänsyn nämns frihuggning som en väldigt viktig åtgärd. Men glöm inte behovet av vindskydd! Nära kusten eller i öppna landskap är täta skogsbryn med buskar och träd lika viktiga för insektslivet som att hålla kronorna på de gamla ekarna solbelysta.

På sidan 116 står att ”det är viktigt att man tar vara på all grov ved från vindfällda ekar samt grova grenar...”. Ordvalet riskerar att leda till missförstånd, men jag är säker på att Bengt menar att man ska låta sådana stammar och grenar vara kvar i skogen och ta vara på deras möjligheter att hysa mängder med arter.

I litteraturlistan kan ”Signalarter” gärna ersättas av den nyare ”Skyddsvärd skog” där Johan Nitare har grupperat arterna efter skogstyperna de växer i. Den är ett utmärkt komplement till Ehnströms böcker eftersom den har fokus på

kryptogamer. Nitare nämner bl.a. att bergekens sydvästliga ursprung syns ännu idag genom att vissa sällsynta mykorrhizasvampar med sydvästlig utbredning är knutna till relikta förekomster av bergek, medan andra sydöstliga svampar är knutna till skogsek.

Men dessa små anmärkningar ska inte avhålla någon från att införskaffa boken! Jag vill varmt rekommendera dig att ta med boken i jackfickan när du går i ekrik skog och håll utkik efter alla fascinerande arter som Bengt beskriver och som Martin har illustrerat!

Om recensenten

Gunnar Isacson är jägmästare och ekolog verksam som expert vid Skogsstyrelsen.

gunnar.isacson@skogsstyrelsen.se

Boken Ek - Träd för kungar och kryp är utgiven av Centrum för biologisk mångfald och kan beställas från nätbokhandlare. Utgivningen har stöttats av bland annat Erik Stenströms stiftelse. Sedan tidigare har författarna gett ut böcker om säl, asp, björk, tall och gran i samma skriftserie.